

295

Besluit van 23 juni 1988, houdende wijziging van het Verstrekkingenbesluit Bijzondere Ziektekostenverzekering 1968 (Stb. 1977, 444) en van het Administratiebesluit Bijzondere Ziektekostenverzekering (Stb. 1983, 253)

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van de Staatssecretaris van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur van 24 mei 1988, DGVGZ/VTA/Verz/VE, nr. 402643;

Gelet op de artikelen 6, tweede en derde lid, en 16, eerste lid, van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (Stb. 1967, 655);

Gezien de adviezen van de Ziekenfondsraad van 29 januari 1987, SV/GGZ/1638 en 27 augustus 1987, SV/GGZ/26007;

De Raad van State gehoord (advies van 16 juni 1988, No. W13.88.0277);

Gezien het nader rapport van de Staatssecretaris van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur van 22 juni 1988, DGVGZ/VTA/Verz/VE, 402872;

Hebben goedgevonden en verstaan:

ARTIKEL I

In het Verstrekkingenbesluit Bijzondere Ziektekostenverzekering 1968 (Stb. 1977, 444)¹ worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A

In artikel 1, eerste lid, wordt de punt aan het einde van onderdeel K vervangen door een puntkomma en wordt een nieuw onderdeel toegevoegd, luidende:

L. Hulp door of vanwege een regionale instelling voor beschermd wonen.

B

Aan artikel 2 wordt een nieuw lid toegevoegd, luidende:

6. Een regionale instelling voor beschermd wonen behoeft erkenning van Onze Minister.

C

Artikel 3 wordt gewijzigd als volgt:

1. Het zevende lid komt als volgt te luiden:

7. Plaatsing in een dagverblijf voor gehandicapten houdt in de door het dagverblijf gedurende de dag of een gedeelte daarvan te verlenen hulp ter bevordering en behoud van de zelfstandigheid van de gehandicapte, het vanwege het dagverblijf te verrichten voorziening-gericht maatschappelijk werk, alsmede verzorging in het dagverblijf en vervoer, een en ander in de omvang en onder de voorwaarden door Onze Minister vast te stellen.

2. Het tiende lid komt als volgt te luiden:

10. Opneming en verder verblijf in een gezinsvervangend tehuis voor gehandicapten houden in de door het gezinsvervangend tehuis aan de verzekerde ter bevordering van diens integratie in de samenleving, te verlenen huisvesting, verzorging, mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding alsmede het vanwege het gezinsvervangend tehuis te verrichten voorziening-gericht maatschappelijk werk, een en ander in de omvang en onder de voorwaarden door Onze Minister vast te stellen.

3. Aan artikel 3 wordt een nieuw lid toegevoegd, luidende:

15. De in artikel 1, eerste lid, onder L, bedoelde verstrekking omvat in de omvang en inhoud door Onze Minister vast te stellen: verblijf en begeleiding.

D

In artikel 5, eerste lid, wordt de zinsnede «genoemd in artikel 1, eerste lid, onder A, C, G, I, J en K» vervangen door: «genoemd in artikel 1, eerste lid, onder A, C, G, I, J, K en L».

E

In artikel 6, tweede lid, wordt de zinsnede «genoemd in artikel 1, eerste lid, onder A, B, C, D, G, H, J en K» vervangen door: «genoemd in artikel 1, eerste lid, onder A, B, C, D, G, H, J, K en L».

ARTIKEL II

In het Administratiebesluit Bijzondere Ziektekostenverzekering (Stb. 1983, 253)² worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A

In artikel 2 wordt de punt aan het einde van onderdeel J vervangen door een puntkomma en worden twee nieuwe onderdelen toegevoegd, luidende:

K. Hulp in het kader van de zorg aan visueel gehandicapten;

L. Hulp door of vanwege een regionale instelling voor beschermd wonen.

B

In artikel 5, eerste lid, wordt de zinsnede «in artikel 1, eerste lid, onder A, C en G» vervangen door «in artikel 1, eerste lid, onder A, C, G, K en L».

ARTIKEL III

1. Dit besluit treedt, met uitzondering van het in het tweede lid bepaalde, in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin het wordt geplaatst, met dien verstande dat:

- a. artikel II, onder A, voorzover het betreft de toevoeging van het onderdeel K, en artikel II, onder B, voorzover het betreft de toevoeging van de letter K, terugwerken tot en met 1 januari 1988,
- b. artikel I, onder C, de onderdelen 1 en 2 terugwerken tot en met 1 juli 1988.

2. Artikel I, onder A, B, C, onderdeel 3, D en E, en artikel II, onder A, voorzover het betreft de toevoeging van het onderdeel L, en onder B, voorzover het betreft de toevoeging van de letter L, treden in werking met ingang van 1 januari 1989.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat daarvan afschrift zal worden gezonden aan de Raad van State en aan de Algemene Rekenkamer.

's-Gravenhage, 23 juni 1988

Beatrix

De Staatssecretaris van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur,
D. J. D. Dees

Uitgegeven de *vijfde* juli 1988

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes

Het advies van de Raad van State wordt niet openbaar gemaakt op grond van het bepaalde in artikel 25a, derde lid, onder b, van de Wet op de Raad van State.

¹ Laatstelijk gewijzigd bij koninklijk besluit van 16 november 1987, Stb. 548.

² Laatstelijk gewijzigd bij koninklijk besluit van 24 december 1986, Stb. 699.

NOTA VAN TOELICHTING

1. Algemeen

a. *Beschermd wonen*

De sector van de geestelijke volksgezondheid wordt de laatste decennia gekenmerkt door vernieuwing en ontwikkeling. Eén van die ontwikkelingen betreft het ontstaan van voorzieningen welke naar aard en inhoud van de hulpverlening liggen tussen het psychiatrisch ziekenhuis enerzijds en de ambulante geestelijke gezondheidszorg anderzijds. Voor deze voorzieningen is inmiddels het begrip beschermende woonvormen gemeengoed geworden. Deze beschermende woonvormen richten zich op diegenen die niet (meer) aangewezen zijn op de hulp van het psychiatrisch ziekenhuis. Het betreft in het algemeen personen die ten gevolge van een psychiatrische stoornis reeds langere tijd beperkt zijn in hun sociale functioneren en die dan ook door het ontbreken van een adequaat ondersteunend thuismilieu aangewezen zijn op een vorm van beschermende huisvesting en op begeleiding gericht op (verdere) resocialisatie en zelfredzaamheid.

Begin 1981 doet een werkgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van de voormalige ministeries van Volksgezondheid en Milieuhygiëne en van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, aangevuld met enkele deskundigen uit deze sector, voorstellen over het toekomstig beleid en de financiering van de beschermende woonvormen. Eén van deze voorstellen behelst het onder de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) brengen van de beschermende woonvormen, welke op dat moment voor het grootste deel bekostigd worden krachtens de Algemene Bijstandswet.

In zijn voorlopig regeringsstandpunt Rapport Beschermende Woonvormen stemt het toenmalige kabinet met dit voorstel in.

In het definitief regeringsstandpunt ten aanzien van de beschermende woonvormen voor (ex-)psychiatrische patiënten en psycho-sociaal kwetsbaren (Kamerstukken II, 1984-1985, 18 463, nr. 3) wordt de keuze voor de AWBZ als aangewezen beleids- en financieringskader voor de beschermende woonvormen bevestigd; op die wijze kan een samenhangend stelsel in de geestelijke gezondheidszorg bereikt worden zowel in financiering als in verstrekkingen. Daarnaast wordt het onder de AWBZ brengen van de beschermende woonvormen beschouwd als een belangrijke stimulans voor de uitvoering van het regeringsbeleid dat erop gericht is een verschuiving tot stand te brengen tussen verschillende vormen van hulpverlening en meer in het bijzonder gericht op de beoogde verschuiving van intensieve klinische hulpverlening in het kader van psychiatrische ziekenhuizen naar minder intensieve vormen van hulpverlening buiten dat kader.

Dit beleid zal volgens het definitief regeringsstandpunt mede leiden enerzijds tot een verkorting van de opname-duur in psychiatrische ziekenhuizen en anderzijds tot het voorkomen dan wel uitstellen van opname in psychiatrische ziekenhuizen, en zal daardoor een wezenlijke bijdrage leveren aan de gewenste verantwoorde reductie van het totaal aantal bedden in psychiatrische ziekenhuizen.

In het definitief standpunt wordt op zorginhoudelijke motieven gekozen voor een breed draagvlak van de hulpverlening in de vorm van regionale verbanden voor beschermd wonen: de regionale instellingen voor beschermd wonen.

Het beleid ten aanzien van de beschermende woonvormen, waaronder het onder de AWBZ brengen van deze woonvormen, vormt daarmee een belangrijk onderdeel van het gewenste beleid in de sector van de geestelijke volksgezondheid, zoals verwoord in de Nieuwe Nota Geestelijke Volksgezondheid (Kamerstukken II, 1983-1984, 18 463, nrs 1-2).

Voorts acht het toenmalig kabinet het blijkens het definitief regeringsstandpunt wenselijk dat, vooruitlopend op de vaststelling van de verstrekking, per 1 januari 1985 wordt overgegaan tot de financiering van de op dat moment bestaande beschermende woonvormen op basis van artikel 52, eerste lid, onder e, van de AWBZ.

De Ziekenfondsraad stelt het daartoe benodigde besluit voor het jaar 1985 vast in zijn vergadering van 22 augustus 1985. Nadien zijn door de Ziekenfondsraad subsidiebesluiten vastgesteld voor het jaar 1986, voor het jaar 1987 alsmede voor de eerste helft van het jaar 1988.

In augustus 1987 brengt de Ziekenfondsraad advies uit over de inhoud en de doelgroep van een aan het verstrekkingenpakket van de AWBZ toe te voegen verstrekking «hulp door of vanwege een regionale instelling voor beschermd wonen» (Uitgave van de Ziekenfondsraad 1987, nr 360). De Raad stelt daarin voor de inhoud van deze verstrekking en daarmee de kern van de hulpverlening te omschrijven als verblijf en begeleiding. Op die wijze kan een functionele afgrenzing worden bereikt met de andere verstrekkingen op het terrein van de geestelijke volksgezondheid.

Met de onderhavige wijziging van het Verstrekkingenbesluit Bijzondere Ziektekostenverzekering 1968 wordt uitvoering gegeven aan dit advies van de Ziekenfondsraad. Op basis van deze wijziging zal een uitvoeringsregeling worden vastgesteld voor de hulpverlening aan de eerder omschreven doelgroep. Deze regeling zal de mogelijkheid bieden de inhoud en de intensiteit van de begeleiding aan te passen aan de actuele hulpvraag van de individuele bewoner.

Met deze wijziging wordt aldus de hulpverlening in beschermende woonvormen, welke feitelijk reeds vanaf 1 januari 1985 op subsidiebasis onderdeel uitmaakt van het krachtens de AWBZ gefinancierde pakket, per 1 juli 1988 formeel in de vorm van een verstrekking aan dat pakket toegevoegd.

b. Voorziening-gericht maatschappelijk werk voor gehandicapten

Tot het verstrekkingenpakket van de AWBZ behoort vanaf 1 januari 1974 de verstrekking «plaatsing in een dagverblijf voor gehandicapten» en vanaf 6 januari 1976 de verstrekking «opneming en verder verblijf in een gezinsvervangend tehuis voor gehandicapten».

Onderdeel van deze verstrekkingen vormt het maatschappelijk werk ten behoeve van het milieu van de gehandicapte, in die verstrekkingen omschreven als «de daartoe aangewezen begeleiding en voorlichting van het milieu van de gehandicapte (artikel 3, zevende lid van het Verstrekkingenbesluit Bijzondere Ziektekostenverzekering 1968) en «begeleiding en voorlichting aan diens omgeving» (artikel 3, tiende lid, van het Verstrekkingenbesluit). In de ministeriële uitvoeringsregelingen, in casu het Besluit dagverblijven gehandicapten Bijzondere Ziektekostenverzekering (Stcrt. 1985, 95) en het Besluit gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten Bijzondere Ziektekostenverzekering (Stcrt. 1984, 116), wordt het recht op dit element van beide verstrekkingen beperkt: één en ander is alleen mogelijk »voorzover de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur zulks heeft bepaald« (artikel 2, onder b, van het Besluit dagverblijven gehandicapten Bijzondere Ziektekostenverzekering), dan wel ingevolge artikel 2, onder b, van het Besluit gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten Bijzondere Ziektekostenverzekering, «indien en voorzover de minister heeft toegestaan dat deze voorlichting rechtstreeks door het tehuis kan geschieden». Aan die bepalingen heeft de minister nimmer uitvoering gegeven; het tot gelding brengen van dit onderdeel van de beide verstrekkingen ten laste van de AWBZ is dan ook niet mogelijk. Feitelijk werden deze diensten wel geleverd ten laste van de Rijksbegroting door instellingen voor algemeen maatschappelijk werk ten aanzien van de categorie lichamelijk gehandicapten en door sociaal-pedagogische diensten ten aanzien van de categorie geestelijk gehandicapten.

Dit berust op een samenstel van bepalingen in diverse besluiten en uitvoeringsregelingen, in casu voor de dagverblijven voor gehandicapten op de artikelen 20, derde lid, sub b, en 22, tweede lid, van het Besluit erkenningsnormen dagverblijven voor gehandicapten (Stb. 1982, 725) en op artikel 8 van het Besluit medewerkers dagverblijven voor gehandicapten (Stcrt. 1983, 74) en voor de gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten op artikel 21, tweede lid, van het Besluit erkenningsnormen gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stb. 1983, 726), op onderdeel C van het Besluit benoembaarheidseisen gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1982, 252) en op artikel 32, tweede en derde lid, van de Rijksbijdrageregeling maatschappelijke dienstverlening fase I.

In materiële zin komt de daarin neergelegde regeling op het volgende neer:

- aan de instelling dient ten behoeve van de genoemde taken een maatschappelijk werker verbonden te zijn;
- de omvang van diens werkzaamheden is op basis van vastgestelde minimumnormen gerelateerd aan de erkende omvang van de instelling;
- de instelling dient daartoe een overeenkomst aan te gaan met een sociaal-pedagogische dienst dan wel een instelling voor algemeen maatschappelijk werk.

In de praktijk geeft deze regeling met name bij de sociaal-pedagogische diensten aanleiding tot spanningen. Het aantal gezinsvervangende tehuizen en dagverblijven voor gehandicapten is in de loop der tijd veel sterker toegenomen dan de hoeveelheid beschikbare financiële middelen voor met name de sociaal-pedagogische zorg.

Door de vastgestelde minimumnormering moeten deze diensten daardoor een steeds toenemend gedeelte van de beschikbare tijd en capaciteit besteden aan het maatschappelijk werk ten behoeve van deze instellingen, waardoor de werkzaamheden ten behoeve van niet in deze instellingen verblijvende geestelijk gehandicapten in steeds sterkere mate in het gedrang komen.

In zijn advies van 27 februari 1987 (Uitgaven van de Ziekenfondsraad 1987, nr. 343) doet de Ziekenfondsraad enkele aanbevelingen ter verbetering van deze situatie. De Raad adviseert allereerst om -in aansluiting op de in de sector bestaande taakopvatting- een onderscheid binnen het maatschappelijk werk te maken tussen direct-cliënt-gericht maatschappelijk werk enerzijds en voorziening-gericht maatschappelijk werk anderzijds. Het direct-cliënt-gerichte maatschappelijk werk betreft dan de werkzaamheden die direct betrekking hebben op de onmiddellijke hulpvraag van gezin en gehandicapte, ongeacht of deze verblijft in een AWBZ-gefinancierde voorziening of elders. Bij het voorziening-gerichte maatschappelijk werk gaat het dan meer om taken die gericht zijn op het doen functioneren van de voorziening in relatie tot de in de erkenningsnormen omschreven doelstelling. De Raad adviseert voorts het maatschappelijk werk in gezinsvervangende tehuizen en dagverblijven voor gehandicapten, zij het beperkt tot het voorziening-gericht maatschappelijk werk, nu ook feitelijk onder de AWBZ te brengen. Daarnaast doet de Raad in zijn advies de aanbeveling om de bestaande minimum-normeringen voor het maatschappelijk werk ten behoeve van deze voorzieningen in neerwaartse zin bij te stellen.

Op die wijze wordt alsnog uitvoering gegeven aan de eerdergenoemde bepalingen, zij het dat dit overeenkomstig de daaromtrent gegroeide taakopvattingen alleen het voorziening-gerichte maatschappelijk werk betreft.

Zoals tijdens de behandeling van de rijksbegroting van het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur voor het dienstjaar 1988 in de Tweede Kamer is meegedeeld, wordt aan dit advies van de Ziekenfonds uitvoering gegeven.

Onderhavig besluit strekt ertoe het recht op maatschappelijk werk in de gezinsvervangende tehuizen en dagverblijven voor gehandicapten nader te omschrijven als voorziening-gericht maatschappelijk werk. De beide ministeriële uitvoeringsregelingen worden aan deze wijziging aangepast.

Met deze wijziging is het voorziening-gerichte maatschappelijk werk ten laste van de AWBZ gebracht; voor het direct-cliënt-gerichte maatschappelijk werk ten behoeve van verzekerden welke verblijven in gezinsvervangende tehuizen en dagverblijven voor gehandicapten, heeft deze wijziging geen gevolgen.

c. Financiële consequenties

Er zijn geen kostenconsequenties verbonden aan het als verstrekking formuleren van de hulp in een regionale instelling voor beschermende woonvormen. De desbetreffende voorzieningen komen al vanaf 1 januari 1985 ten laste van de AWBZ.

Overeenkomstig de in de Nieuwe Nota Geestelijke Volksgezondheid en het definitief regeringsstandpunt vastgelegde beleidslijnen zullen volume-uitbreidingen slechts mogelijk zijn indien daar gelijktijdige en dienovereenkomstige reducties van capaciteit in algemene psychiatrische ziekenhuizen tegenover staan. Het ten laste van de AWBZ brengen van het voorziening-gericht maatschappelijk werk leidt tot een kostenverhoging op jaarbasis van f 11,8 miljoen. In het Financieel Overzicht Gezondheidszorg en Maatschappelijke Dienstverlening 1988 is hiervoor compensatie gevonden.

d. Dereguleringsstoets

Het onderhavige besluit is getoetst aan de hand van de beknopte vragenlijst, zoals opgenomen in de Aanwijzingen inzake de toetsing van ontwerpen van wet en algemene maatregel van bestuur, op dereguleringsaspecten. Daarbij bleek dat dit besluit uit dereguleringsoogpunt geen bezwaar ontmoet.

2. Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1

In dit artikel zijn de wijzigingen in het Verstrekkingenbesluit Bijzondere Ziektetekostenverzekering 1968 opgenomen.

Met de wijziging van artikel 1 wordt de *hulp door of vanwege een regionale instelling voor beschermd wonen* formeel als verstrekking aan het verstrekkingenpakket toegevoegd. Deze hulp werd tot 1 juli 1988 gefinancierd krachtens artikel 52, eerste lid, onder e, van de AWBZ.

De inhoud van deze verstrekking is omschreven als verblijf en begeleiding. Met deze omschrijving is de verstrekking afgegrensd van de andere verstrekkingen op het terrein van de geestelijke gezondheidszorg: van de psychiatrische ziekenhuisverpleging en de psychiatrische deeltijdbehandeling omdat daar de behandeling als element van de hulpverlening centraal staat en van de ambulante hulpverlening omdat daar het verblijf niet tot de verstrekking behoort.

De hulp door of vanwege een regionale instelling voor beschermd wonen omvat naast verblijf begeleiding. Deze begeleiding is gericht op de verdere sociale revalidatie van de verzekerde; te denken valt daarbij aan het (opnieuw) leren opbouwen en hanteren van sociale relaties, het zich eigen maken van een dagritme, het aanleren en toepassen van sociale vaardigheden, de ontwikkeling of het handhaven van andere vaardigheden, vorming ten aanzien van sociale activiteiten en bevordering van zelfredzaamheid.

De formulering van de verstrekking biedt aldus ruimte voor een hulpverlening die is afgestemd op de (actuele) behoefte van de verzekerde en die zowel in tijd als in intensiteit kan verschillen.

In het definitief regeringsstandpunt is vastgesteld dat de verzekerden bij verblijf in een regionale instelling voor beschermd wonen een eigen bijdrage verschuldigd zijn. De wijziging van artikel 5 strekt daartoe. De Eigen-bijdrageregeling AWBZ wordt per 1 juli 1988 dienovereenkomstig aangepast; bij verblijf in een regionale instelling voor beschermd wonen is vanaf de eerste dag van verblijf de inkomensafhankelijke eigen bijdrage verschuldigd.

Met de wijziging van artikel 3 wordt het *maatschappelijk werk* ten behoeve van dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten nader omschreven als voorziening-gericht maatschappelijk werk en daarmee, zoals in het algemeen deel van de toelichting is uiteengezet, in overeenstemming gebracht met de in praktijk gegroeide opvattingen. Dit voorziening-gericht maatschappelijk werk omvat de werkzaamheden welke zijn gericht op het doen functioneren van de instelling overeenkomstig de doelstelling. Het gaat daarbij om werkzaamheden als: het leveren van een bijdrage aan de selectie en intake van toekomstige gebruikers van de voorzieningen, het adviseren van de directie van de instelling met betrekking tot het beleid van de instelling en het leveren van een bijdrage aan de deskundigheidsbevordering van de medewerkers van de instelling. Aldus draagt het voorziening-gericht maatschappelijk werk bij aan de ontwikkeling van de kwaliteit van de zorgverlening in de desbetreffende instellingen.

Tot het voorziening-gericht maatschappelijk werk behoort niet de hulpverlening aan de individuele gebruikers van de instellingen, alsmede aan de gezinnen waaruit zij afkomstig zijn. Deze direct-cliëntgebonden werkzaamheden vormen geen onderdeel van de verstrekking.

Artikel II

Dit artikel bevat de wijzigingen in het Administratiebesluit Bijzondere Ziektekostenverzekering.

De wijziging van artikel 2 strekt ertoe de verstrekkingen «hulp in het kader van de zorg aan visueel gehandicapten» en «hulp door of vanwege een regionale instelling voor beschermd wonen» aan te wijzen als verstrekkingen ten aanzien waarvan een gedeelte van de administratie wordt verricht door het centraal administratiekantoor en door verbindingkantoren.

Eerstgenoemde verstrekking werd bij besluit van 17 november 1987 (Stb. 1987, 548) met ingang van 1 januari 1988 aan het verstrekkingenpakket toegevoegd. Aanpassing van het Administratiebesluit Bijzondere Ziektekostenverzekering vond echter niet plaats. Met de wijziging van artikel 2 wordt dit verzuim met terugwerkende kracht tot en met 1 januari 1988 hersteld.

De Staatssecretaris van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur,
D. J. D. Dees